

Netwerk Bewonersgedrag & duurzaam bouwen/wonen

behoeftenonderzoek

Dit rapport is opgesteld door SME Advies in opdracht van Stichting Duurzaam Huis. Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van Stichting Duurzaam Huis en SME Advies.

Utrecht, 14 december 2011

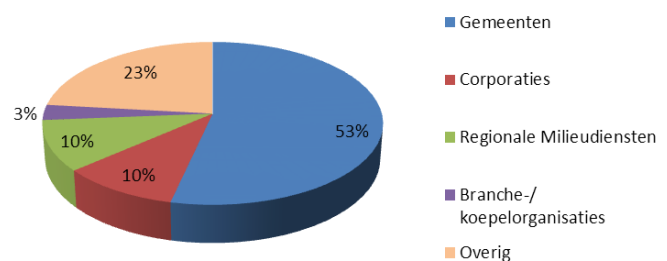

SAMENVATTING

Eind 2011 heeft de Stichting Duurzaam Huis een onderzoek uitgevoerd naar de behoeften en haalbaarheid van het opzetten van een kennisnetwerk rondom bewonersgedrag en duurzaam bouwen/wonen. Hieronder leest u de samenvatting van dit onderzoek en de geplande vervolgstappen.

Resultaten

Het onderzoek bestond uit een enquête voor professionals op het gebied van bewonersgedrag en duurzaamheid (zie bijgevoegde cirkeldiagram voor de verdeling van de respondenten). Uit de ingevulde enquêtes is te concluderen dat de respondenten het belangrijk vinden kennis op het gebied van 'bewonersgedrag en duurzaam bouwen/wonen' te delen. Van alle respondenten is 94% actief op het gebied van duurzaamheid in de gebouwde omgeving en hebben hierbij op enige wijze aandacht voor bewoners en gedrag. Bijna 70% van de respondenten geeft aan interesse te hebben in deelname aan een kennisnetwerk dat zich specifiek richt op bewonersgedrag en duurzaam wonen.

Verdeling respondenten onderzoek

Voornaamste **functies** van dit kennisnetwerk moeten dan zijn:

- Kennisnetwerkfunctie (68% van de respondenten)
  - o uitwisselen van kennis, informatie en ervaringen op het gebied van bewonersgedrag en duurzaam bouwen/wonen;
  - o ontwikkelen van nieuwe inzichten;
  - o eventueel opzetten van samenwerkingsprojecten of –verbanden;
- Inspiratiefunctie (60% van de respondenten)
  - o verzamelen van goede voorbeelden en interessante informatie op het gebied van gedrag en duurzaam wonen;
  - o verspreiding van deze voorbeelden en informatie richting professionals.

Volgens de respondenten zijn er drie hoofddoelen van deze kennis- en inspiratiefunctie van het netwerk. Ten eerste het krijgen van (beter) inzicht in concrete plannen van aanpak, ten tweede leren door te doen en te zien en ten derde in contact komen met collega's op dit gebied. Heel concreet en praktisch dus. De vorm waarin men kennis op dit gebied met elkaar wil delen is bijvoorbeeld een (half)jaarlijkse bijeenkomst/conferentie, een website, social media en een (digitale) nieuwsbrief.

Vervolgstappen

Op basis van het onderzoek start Stichting Duurzaam Huis in 2012 met het opzetten van het 'Kennisnetwerk Bewonersgedrag en Duurzaam Bouwen/Wonen'. De eerste ideeën hiervoor zijn een 'virtueel netwerk' van professionals, dat elkaar 1 of 2 keer per jaar ook live ontmoet. Ten behoeve van dit virtuele netwerk wordt een digitaal ontmoetings- en uitwisselingsplatform opgezet. Dit digitale platform verzamelt goede voorbeelden, publicaties, onderzoeken en nieuwsberichten voor en door de

deelnemers aan het Kennisnetwerk. Om uitwisseling en discussie tussen de deelnemers mogelijk te maken, wordt de LinkedIn-groep 'Energie & Gedrag' aan dit digitale platform gekoppeld. Het streven is om in het najaar van 2012 de eerste bijeenkomsten voor deelnemers te organiseren. Daarnaast wordt gekeken welke landelijke ontwikkelingen spelen op dit gebied. Mogelijk is het interessant/ efficiënt om hierop aan te sluiten.

INHOUD

Samenvatting	2
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Vragenlijst en respondenten	5
2. Resultaten	6
2.1 Behoeften en wensen	6
2.2 Expertise, vorm en samenstelling netwerk	13
2.3 Organisatie en financiering van het netwerk	15
2.4 Afsluitende suggesties en opmerkingen	16
3. Conclusies en aanbevelingen	18
BIJLAGE I. Vragenlijst	21

---

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Om te komen tot echte duurzaamheid in de gebouwde omgeving (nieuwbouw en bestaande bouw), zijn niet alleen 'de stenen' en duurzame installaties, maar is ook het gedrag van een bewoner in zijn woning en woonomgeving belangrijk. Er zijn al vele initiatieven ontwikkeld en er is ook veel onderzoek gedaan over de wijze waarop het gedrag van de bewoner bepalend is (en te beïnvloeden is) om te komen tot duurzaam gebruik van de woning en woonomgeving. Op deze gedragscomponent, waarbij de bewoner als gebruiker van de woning centraal staat, ligt de focus van de Stichting Duurzaam Huis.

Dit was de aanleiding voor Stichting Duurzaam Huis om een behoeften-/haalbaarheidsonderzoek uit te laten voeren naar het (vanuit de stichting) opzetten van een netwerk op het terrein van bewonersgedrag en duurzaam bouwen/wonen met innovatie, kennisuitwisseling en inspiratie als drie centrale sporen. Het onderzoek moet antwoord geven op de vraag of er in het 'het werkveld' voldoende draagvlak is voor en behoefte is aan een dergelijk netwerk. Ook moet het onderzoek duidelijkheid geven over de financiële haalbaarheid van het oprichten en beheer van dit netwerk door de Stichting Duurzaam Huis.

Het onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen:

- Actorenoverzicht opstellen (financiers, partners en doelgroepen)
- Opstellen en verspreiden enquête onder relevante actoren c.q. potentieel geïnteresseerden
- Opstellen eindrapportage met conclusies en aanbevelingen

1.2 Vragenlijst en respondenten

De vragenlijst bestond uit 19 vragen (zie bijlage 1). De vragenlijst is gedigitaliseerd en opgenomen in de website van de Stichting Duurzaam Huis. Vervolgens is het verzoek tot invullen van de vragenlijst uitgezet via een aantal LinkedIn-groepen (o.a. 'Energie & Gedrag', 'Netwerk Milieucommunicatie' en 'Corporaties en Beleid') en via een direct-maillijst bestaande uit zo'n 190 contactpersonen bij gemeenten, woningcorporaties en relevante branche- en koepelorganisaties.

Uiteindelijk hebben 50 personen de vragenlijst ingevuld.

Aan het slot van de vragenlijst werd gevraagd om naam en contactgegevens, zodat we de mensen op de hoogte kunnen houden van de resultaten van de onderzoek. In totaal hebben 30 respondenten (60% van het totaal aantal respondenten) hier hun gegevens ingevuld. Op basis hiervan kunnen we de groep respondenten als volgt typeren:

- 53% gemeenten
- 10% corporaties
- 10% regionale milieudiensten
- 3% branche- / koepelorganisaties
- 23% overig

2. RESULTATEN

2.1 Behoeften en wensen

Op de vraag op welke manier de respondenten (en/of hun organisatie) actief zijn op het gebied van duurzaamheid in de gebouwde omgeving, wordt als volgt geantwoord:

Respondenten-categorie	Antwoorden
Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> - Adviseur t.b.v. bewonersinitiatieven - Beleidsmedewerker klimaatbeleid algemeen - Informeren, subsidiëren, dubo-beleid - Wethouder duurzaamheid, thematiek staat bij ons centraal zowel in nieuwbouw als in de bestaande bebouwing - Gedragsverandering en bewustwording - Beleid en uitvoering duurzaamheid gemeente - Beleid duurzaam bouwen - Stimulering en bij ontwikkeling ruimtelijke plannen - GPR en Bouwtransparant zijn instrumenten van dubo-beleid; gedragsbeïnvloeding is daarbij van belang. - Beleid, communicatie, wijkgerichte aanpak, duurzame nieuwbouw stimuleren, prestatieafspraken corporaties - als adviseur betrokken bij energiebesparing in bestaande woningen - adviseur duurzaam bouwen beleid - als lagere overheid op vele terreinen - werkzaam als regisseur bestaande bouw in het programmateam Apeldoorn Energieneutraal - de ontwikkeling van een energiezuinige woonwijk. Subsidie voor het energiezuiniger maken van bestaande, oudere woningen. - Educatief centrum / duurzaamheidscentrum - Door middel van natuur- en milieueducatie - Faciliteren bewonersinitiatieven duurzaamheid vanuit gemeente - Het geven van NME-lessen - Als gemeente bij uitbreidingsplannen - Via een campagne 'Steek energie in uw woning'
Regionale milieudienst	<ul style="list-style-type: none"> - Coördinator convenant duurzaam bouwen, uitvoeren energiebesparingsacties bestaande woningen, website - Advisering projecten en gemeenten - Vanuit onze organisatie werken we aan het klimaatbeleid van drie gemeenten. Bewonersgedrag en duurzaam bouwen/wonen is een belangrijk onderwerp. Met diverse projecten proberen we daar resultaten te behalen.

Woningcorporatie	<ul style="list-style-type: none"> - Het uitwerken van doelstellingen m.b.t. energiebesparing - Energiemaatregelen in bestaande bouw - Wij rollen binnenkort een project uit waarin de bewoners kunnen zien hoeveel energie zij verbruiken en wat wenselijk is
Branche- / koepelorganisatie	<ul style="list-style-type: none"> - Communicatie, educatie en lokale acties via het bestuurlijk netwerk van wethouders
Overig	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen gebouwen energieneutraal maken - Eén van de onderwerpen waar wij als adviesbureau mee bezig zijn - Werkzaam bij educatieve tuinen Prins Alexander - Strategic business consultant daadwerkelijke verduurzaming van gebouwen/woningen - Adviseur energiebesparing en verduurzaming door gedragsverandering - Gedragsbeïnvloeding met web applicatie - Inzet van mensen zonder werk op duurzaamheidsprojecten in bestaande bouw (gedrag en technische maatregelen) en in projecten voor duurzaam onderwijs in de zogenoemde brede scholen in basis-, voortgezet en volwassenenonderwijs
Onbekend	<ul style="list-style-type: none"> - Vanuit Rijksoverheid ondersteunend aan gemeenten - Door gedragsverandering te bewerkstelligen bij bewoners, om hun bewust te maken van hun energieverbruik - Centrum voor duurzaamheid, ook gericht op bewonersgedrag - Als overheid door subsidie en voorlichting - Organiseren project met gemeente en corporaties over dit thema - Vergunningverlening, stimulering, gedrag - Beleidsontwikkeling, stimuleren bewoners - Uitvoeren klimaatbeleid - Energiebesparing thuis - Doelstelling energie neutrale gemeente 2030 - Rijksoverheid utiliteitsbouw - Met het Meer Met Minder programma

Vrijwel alle respondenten (94%) hebben hierbij op enige wijze al aandacht voor bewoners.

Toelichting die hierbij door enkele respondenten gegeven wordt:

- Bewoners moeten zelf initiatiefnemer zijn
- Door middel van onderzoek
- Meerdere projecten zijn reeds uitgevoerd en staan nog op stapel
- Inzet op duurzaamheid richt zich op alle inwoners van de stad, bewoners dus
- De sociale dimensie is wezenlijk. De gedachte dat je 'nee' zou zeggen komt niet bij ons op
- Bewoners zijn de spil, zonder hen gaat het niet
- Via bewustwordingscampagnes en projecten verduurzaming woningbouw
- Beleidsinstrument natuur- en milieucommunicatie
- Informeren via website

- Stimulering is ook gericht op bewoners (subsidies/premies)
- Onderzoek en advies gericht op o.a. gedrag van bewoners
- Communicatie (in- en extern) in het kader van Natuurlijk Koggenland
- Uiteraard! Vreemde vraag...
- Tot op heden slechts in beperkte mate
- Wijkcoach en campagnes
- Toepassing wetenschappelijke kennis in beleids-/projectpraktijk
- Participatie
- Via het natuur- en milieucentrum, educatie, stimulering, subsidies
- Zijn belangrijke doelgroep
- Groene activiteiten voor wijkbewoners
- De bewoners staan centraal
- Campagnes voor beïnvloeden zowel gedrag als investeringen in maatregelen
- 1) Omdat de normen voor duurzaamheid, milieuvriendelijkheid en energiezuinigheid in de duurzame wijk Wyldehoarne de wettelijke eisen overtreffen, kan de gemeente geen verplichtingen stellen. In plaats daarvan biedt de gemeente aan om op vrijwillige basis prestatieafspraken te maken. Via deze zgn. Prestatievergunning hebben toekomstige eigenaren recht op aantrekkelijke kostenbesparingen. 2) Subsidieregeling bestaande woningen: we hebben informatieavonden georganiseerd om bewoners te informeren over energiezuinig wonen en de subsidieregeling.
- Een paar jaar terug hebben we samen met makelaars en banken een actie gedaan voor huizenkopers, we hebben met scholen acties ingezet voor leerlingen en ouders en we hebben grootschalig energiebesparende workshops gehouden. Daarnaast werken we samen met corporaties om workshops voor huurders te organiseren op het moment dat een grootschalige renovatie in een wijk is gerealiseerd.
- Energiebesparingstips, voorlichting, campagne in 2012
- Middels 2 projecten
- Educatieve objecten bewustwording energiegebruik voor kinderen
- In de winkel verkopen van bespaarproducten zoals waterbespaarders en wasbollen
- Duurzame woonwijk, gericht op energiebesparing door isoleren, maar ook gedrag aan de hand van energieambassadeurs
- Zie [http://www.delft.nl/Inwoners/Natuur en milieu/Energie en duurzaam bouwen/Voorbeeldprojecten/Steek energie in je woning](http://www.delft.nl/Inwoners/Natuur%20en%20milieu/Energie%20en%20duurzaam%20bouwen/Voorbeeldprojecten/Steek%20energie%20in%20je%20woning)
- Stimuleringsmaatregel voor bewoners en info via beurs
- Via NME-activiteiten, zodra daar opdracht voor is
- Horen, betrekken, faciliteren
- Opleiden energiecoaches
- Stimuleren, communicatie, subsidie
- Comfort, gezondheid, woonlasten, daadwerkelijk verbruik, gedrag, feedback
- Bewoners staan centraal bij ontwerp, uitvoering, monitoring en evaluatie van energiebesparingsprojecten
- Acht woningcorporaties maken reeds gebruik van onze webapplicatie
- In de zogenoemde voor en door formule en allerlei eigentijdse vormen van participatie en aandeelhouder zijn

- 20 energieneutrale projecten bestaande bouw
- Gebruikers gedragsveranderingscampagnes
- Als beslissers voor het nemen van energiebesparende maatregelen

Zo'n twee derde van de respondenten (58%) is al actief in één of meerdere netwerken/samenwerkingsverbanden op het gebied van duurzaamheid in de gebouwde omgeving. De volgende netwerken/samenwerkingsverbanden worden hierbij genoemd:

- RMB-regio (3x)
- As-50 regio (Veghel, Uden, Bernheze en Oss)
- SEV en aanverwanten in het kader van Blok voor Blok en/of Alle lichten op Groen, etc.
- LinkedIn-groepen (5x), Energieambassadeurs en Energie&Gedrag
- Dubo-netwerk Arnhem
- Duurzame energie, Energiek Soest
- Viadesk (3x)
- Met bestaande wijkinitiatieven in Den Haag
- Diverse Nederlandse en Europese platforms
- Kleinschalige netwerken met verschillende zpp-ers en kleine consultants
- Platform Duurzaam Bouwen
- Vele o.a. op het terrein van 'Energieservice aan Huis' (gemeenten en woningcorporaties) en aandeelhouder Energiebesparingscentrum voor gecertificeerde energiedienstverlening
- Samenwerking met allerlei partijen, maar in netwerken zoals DGBC zitten wij bijv. niet
- BespaarDaar, MilieuCentraal, eigen site
- www.elabel.info
- VNG/Rijk themateam duurzaam bouwen, netwerk klimaatambassadeurs
- Overleggroep Provincie Fryslan en Friese gemeenten, agendalid GSO Dubo, overleggroepen Noord Nederland, Klimaatverbond, etc.
- DEPW, Themateam Duurzaam Gebouwde Omgeving, Werkgroep Duurzaamheid van Regieraad Bouw Oost-Nederland, Stichting Apeldoorn Voorop in Duurzaamheid, CoP de Psychologie van het Klimaat, Stichting deA, Stichting KIEMT, Klimaatverbond
- Duurzame Dorpen
- AgentschapNL, SME, Twinstone
- Aedes, provincie, gemeente

Ruim twee derde van de respondenten (68%) heeft interesse in deelname aan een netwerk dat zich specifiek richt op bewoners en duurzaam bouwen/wonen. Toelichting die hierbij door enkele respondenten wordt gegeven:

- Wanneer het netwerk aansluit bij de vragen die wij krijgen van bewoners
- Omdat potentiële deelnemers aan dat netwerk voor een deel door gemeenten worden gesubsidieerd
- Maar dan wel alleen met professionals
- Altijd goed, want wij merken dat mensen te onzeker zijn over de materie, zodat ze geen stappen durven nemen
- Altijd goed om in contact te komen met anderen die zich met dit onderwerp bezig houden
- Zeer beperkte tijd

- Duurzame renovatie (collectieven van) particuliere woningen en vve's
- Voor het bundelen van kennis en ervaring
- Bundelen van kennis en krachten
- Als waarnemer
- Ligt eraan wat het precies inhoudt
- Wijkinitiatief voor aanpak duurzaam bouwen/wonen
- Afhankelijk van de tijd die het kost
- Om de markt in beweging te krijgen moet de vraagkant worden gemobiliseerd
- Ervaring uitwisselen
- Wij zijn in transitie naar een duurzaamheidscentrum. Ik denk dat duurzaam bouwen/wonen prima past bij ons centrum. Wij zijn een gemeentelijke instelling en kunnen veel gemeentelijk beleid op deze wijze vertalen richting bewoners.
- Wij zoeken nieuwe wegen
- Als deelname in de zin van elkaar informeren kan
- We zijn bezig met het oprichten van een duurzaamheidscentrum
- Vooral met het oog op woonlastenbeheersing d.m.v. sluitende verduurzamingsconcept (o.a. garanties door meten!)
- Ik kan een mooie aanvulling zijn op mensen/bedrijven met technische achtergrond rond energiebesparing
- Altijd nieuwsgierig naar nieuwe ideeën en wellicht kan ik anderen wat vertellen
- Niet alleen als stichting maar ook vanuit de netwerken als samenwerking met energievoorlichters van ANBO (ouderen) en dergelijke

Op de vraag welke functie(s) van een netwerk het meeste aansluit bij de behoefte van de respondenten, werd als volgt geantwoord:

60%	Inspiratiefunctie: het netwerk verzamelt goede voorbeelden en interessante informatie op het gebied van gedrag en duurzaam wonen en verspreidt dit ter inspiratie richting professionals (o.a. via website/nieuwsbrieven).
68%	Kennisnetwerkfunctie: een netwerk van professionals dat zich richt op, c.q. wil gaan richten op gedrag in samenhang met duurzaam wonen. In dit netwerk wordt kennis, informatie en ervaring uitgewisseld, komen nieuwe inzichten tot ontwikkeling en ontstaan eventueel ook samenwerkingsafspraken en –verbanden.
24%	Innovatiefunctie: het ontwikkelen en testen van nieuwe methoden/instrumenten met de inhoudelijke focus op duurzaam gedrag in samenhang met het gebruik van de woning. Zodra nieuwe methoden/instrumenten 'marktrijp' zijn, kan een andere partij deze producten overnemen en in de markt uitzetten. Het netwerk dient dus als 'ontwikkelomgeving'.

Op de vraag welke doelen voor de respondenten interessant zijn in een netwerk, werd als volgt geantwoord:

58%	Inzicht krijgen in concrete plannen van aanpak gericht op het bevorderen van sociale cohesie en betrokkenheid van mensen bij hun woonomgeving, over veilig wonen, over gezond wonen.
52%	Kennisverwerving en ontwikkeling: leren door te doen / te zien (praktijksessies, excursies,

	etc.). Via het netwerk kunnen uitvoerders met elkaar in contact komen, ervaringen uitwisselen en zorgen dat hetzelfde wiel niet steeds opnieuw hoeft te worden uitgevonden. Specifieke kennis wordt onderhouden en uitgebreid.
42%	Inzicht krijgen in dienstenpakketten, cursuspakketten en/of duurzaamheidsbeleid over communicatie richting bewoners (bijvoorbeeld: energielabel als communicatie-instrument naar bewoners)
38%	Meedenken en ondersteunen door bij bestaande en nieuw op te zetten projecten te bepalen welk type project in hun specifieke situatie het meest zinvol is om op te gaan zetten.
36%	Community building: participanten weten wie de andere deelnemers zijn, en weten waar zij elkaar onderling voor kunnen benaderen.
34%	Het bundelen en verspreiden van o.a. relevante beleidsontwikkelingen, publicaties en goede praktijkvoorbeelden via bijvoorbeeld bijeenkomsten en website: realisatie van een digitale community en het ontwikkelen van een toegankelijke kennisbank.
34%	Kennisontwikkeling stimuleren door het organiseren van (kennis)workshops en/of netwerkbijeenkomsten en presentaties geven, interne en externe cursussen, colleges op hogescholen en universiteiten
32%	Uitbreiden en verbreden van het deelnemersbestand zodat er interessante contacten kunnen worden gelegd, die een afspiegeling zijn van het integrale karakter van duurzaam wonen (dus niet alleen milieu, maar ook RO, volkshuisvesting, etc.)
24%	Lobbyactiviteiten gericht op overheden (gemeenten, provincies, rijk) en andere belangrijke beslissers in dit verband. Dit om ervoor te zorgen dat duurzaam wonen in samenhang met gedrag vanzelfsprekend wordt meegenomen op relevante beleidsterreinen.

Op de vraag welke onderwerpen in het netwerk aan bod moeten komen, werd als volgt geantwoord:

66%	Communicatie met de bewoners over duurzaamheid
56%	Financiële duurzaamheidsinformatie voor bewoners
46%	Technische duurzaamheidsinformatie voor bewoners
38%	Aanpak van projecten en processen
16%	Overig, namelijk... <ul style="list-style-type: none"> - Evaluaties van projecten, do's en don'ts - Community building hoe bewonersgroepen gezamenlijk een verduurzamingstraject ingaan - Verbreding van energiebesparing woning naar ook duurzame mobiliteit en evt. voeding - Creatieve ideeën en initiatieven om bewonersgedrag daadwerkelijk te beïnvloeden - Geen naast de veelheid van producten die er al zijn, o.a. via Milieucentraal, AgentschapNL en vele lokale initiatieven - Ontwikkeling van cursussen en instrumenten - Innovaties (technisch, procesmatig, juridisch, beleid)

Op de vraag wat er voor de respondenten onderscheidend is aan een netwerk voor bewoners, burgers en gedrag, werden de volgende antwoorden gegeven:

- Aansprekende acties
- Uit je eigen ivoren torentje komen

- Onafhankelijk advies vragen en geven
- Een praktische insteek: welke technieken, werkvormen werken uit ervaring goed om bewoners te betrekken en warm te maken voor duurzaam wonen/leven
- Een praktische en begrijpelijke insteek
- Bewoners zijn zelf ook deel van het netwerk
- Het goede voorbeeld geven
- Duurzaamheid landt niet bij de "gewone burger" omdat de nadruk teveel op milieu en klimaat ligt. Alle methodieken zijn "geschoond" voor bewonersinvloeden. Terwijl het uiteindelijk juist gaat om de finale energierekening, dus gedrag is een belangrijk aspect als het gaat om verduurzaming. Ik verwacht van de deelnemers in dit netwerk dat ook zij bewonersgedrag uitdrukkelijk willen betrekken in de verduurzaming.
- Het samenbrengen van experts op het gebied van energiebesparing (technische oplossingen, meters, monitoring) en experts op het gebied van gedragsverandering (met achtergrond in sociale wetenschappen) en experts op gebied van burgers en beleid
- Elkaar vinden, kennis/producten uitwisselen, wie doet wat, doelgroep (corporaties, gemeente) informeren
- Duurzaam gedrag moet verankerd worden op allerlei aantrekkelijke manieren als verantwoordelijkheid om de historisch terugkerende fout in 'vooruitgang/beschaving' te maken niet opnieuw te maken van eenzijdig gebruik van aardbronnen en uitputting van delen
- Niet het wiel uitvinden, leren van elkaar en lobby-en bij (rijks)overheid
- Praktische toepasbaarheid
- De partijen die hierbij betrokken zijn, hun belangen en de relatie tot gemeenten
- Kennisdelen, goede bereikbare locaties per trein, nieuwsbrief
- Bundelen van succesvolle projecten, hoe motiveer ik burgers om aan de slag te gaan met duurzaamheid...
- Participatie en sociale samenhang
- Een vraagbaak voor particuliere bouwers voor technische informatie is er nog nergens (moet ik mijn kelder isoleren en hoe? En dergelijke vragen)
- Verschillende deelnemers die je niet makkelijk zelf kan raadplegen
- Misschien heb ik er niet genoeg zicht op, maar ik heb niet eerder van een vergelijkbaar netwerk gehoord
- Een niet bevoogdende aanpak van boven af, maar ondersteunen van initiatieven van onder op door coaching en inhoudelijke advisering
- Duidelijke ingang practices (voorbeelden van businesscases – getallen – technisch en financieel) en vraagbaakfunctie
- Praktisch toepasbaar, bewezen effectief
- Praktische toepassing
- Daadkracht, gaan voor resultaat
- Olievlekwerking
- Simpel en duidelijk, met eerlijke kostenvoordelen en duidelijke duurzaamheidswinst
- Alleen geïnteresseerd in een netwerk met andere studentenhuisvesters
- Onderkennen dat burgers geen rationele beslissingen nemen op basis van alleen technische en financiële informatie
- Ruimte voor dialoog en dus voor ideeën, vragen en kritische noten van de inwoners

- Een kennisnetwerk werkt alleen als het actief wordt bijgehouden en als een vaste kern van de groep elkaar ook persoonlijk kent, zodat er openheid en begrip is. Daarbij is kennis eenvoudig te vinden via bestaande netwerken. Er zal wel iets nieuws moeten zijn om een nieuw netwerk op te zetten. Bijvoorbeeld door deelname van personen die binnen universiteiten zich richten op nieuwe energietechnieken etc. Zodat nieuwe informatie als eerste beschikbaar is via een nieuw netwerk. Maar ook dat de universiteiten mee denken in oplossingen om de energietransitie in de bestaande woningbouw te versnellen. Dan heeft een nieuw kennisnetwerk voor mij pas meerwaarde.

2.2 Expertise, vorm en samenstelling netwerk

Op de vraag welke rol de respondenten voor zichzelf (en/of hun organisatie) zien in een netwerk op dit gebied, wordt als volgt geantwoord:

24%	Evaringsdeskundige
26%	Geïnteresseerde
10%	Expert
16%	<p>Anders, namelijk...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek - Enerzijds als geïnteresseerde/belanghebbende (bewoners kunnen bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente). Gemeentelijke NME-centra als ervaringsdeskundige in bewustwording en gedragsverandering. - Makelaar - Beleid en doorverwijzen naar de juiste mensen. Ook ervaringsdeskundige op particuliere zelfbouw - Wij zijn als adviesbureau bezig met duurzame gebiedsontwikkeling en met bewonersgedrag. De ervaring uit onze projecten hebben wij in te brengen. - Ik wil projecten van onder op ondersteunen - Ondersteunend rol vanuit werk - Hoor graag aanpak ideeën van anderen, heb zelf beperkte ervaring - Meerdere rollen
24%	<i>Geen antwoord</i>

Op de vraag in welke vorm de respondenten een netwerk op het gebied van bewoners(gedrag) in relatie tot duurzaam bouwen/wonen zouden willen, wordt als volgt geantwoord:

	Maand	Kwartaal	Half jaar	Jaar	Nooit	<i>Geen antwoord</i>
Nieuwsbrief	26%	36%	4%	2%	6%	26%
Bijeenkomsten	0%	8%	28%	30%	8%	
Denktank	8%	16%	16%	18%	16%	
Conferentie	0%	2%	4%	42%	26%	
Website	52%					
Social media	50%					
Overig	6% <ul style="list-style-type: none"> - Info delen over energie en bewoners 					

	<ul style="list-style-type: none"> - Onderdeel van bijvoorbeeld Klimaatcongres - Commerciële ingangen <p>De middelen volgen het doel van het netwerk. Dat is nu nog lastig te zeggen. Bijvoorbeeld is het middel bedoeld voor de netwerkleden of juist voor een andere doelgroep?</p>
--	---

Op de vraag welke partners/partijen/personen de respondenten graag in een dergelijk netwerk zouden willen ontmoeten en hoe belangrijk men die partij vindt, wordt als volgt geantwoord:

	1 (niet belangrijk)	2	3	4	5 (zeer belangrijk)	<i>Geen antwoord</i>
(andere) overheden	4%	12%	14%	18%	26%	26%
(andere) woningcorporaties	2%	4%	18%	32%	18%	
Bouwpartijen	8%	16%	24%	22%	4%	
Brancheorganisaties	10%	16%	22%	20%	6%	
Kennisinstituten	2%	10%	14%	32%	16%	
Energiebedrijven	10%	12%	20%	30%	2%	
Consumentenorganisaties	2%	10%	14%	34%	14%	

Op de vraag welke samenstelling het netwerk zou moeten hebben, wordt als volgt geantwoord:

48%	Brede diversiteit aan partijen
12%	Netwerk van gelijke samenstelling (netwerk van collega-organisaties)
14%	<p>Anders, namelijk...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deels gelijke organisaties met afvaardiging van corporaties en gemeenten - Het lukt overheden niet meer dit soort projecten alleen vanuit de overheid te starten. In deze tijd van bezuinigingen zullen alle partijen hun steentje moeten bijdragen. - Vooral veel burgers! Het gaat om hen, niet om de branche - Ook onafhankelijk advies - Netwerk van mensen die met dezelfde soort klussen bezig zijn - Dat is afhankelijk van het doel van het netwerk
26%	<i>Geen antwoord</i>

Op de vraag welke omvang het netwerk zou moeten hebben, antwoorden de respondenten:

14%	10 – 20 deelnemers
26%	20 – 50 deelnemers
28%	>50 deelnemers
6%	>500 deelnemers
26%	<i>Geen antwoord</i>

2.3 Organisatie en financiering van het netwerk

De initiatiefnemer van een dergelijk netwerk zou volgens de respondenten de volgende ondersteuning moeten bieden:

- Zorgen dat het netwerk in stand blijft
- Geld
- Faciliterend
- Schakelaar en makelaar
- Verzorgen van de communicatiemiddelen. Vraagbaak
- Secretariaat, organisatie
- Makelaar, regisseur
- Dat de social media technisch loopt!
- Dat mensen die iets willen elkaar supersnel kunnen vinden en evt. geadviseerd worden
- Doorsturen vragen naar juiste deelnemers
- Helpdesk-functie
- Regelmatig organiseren van bijeenkomsten
- Organiseren
- Goede online structuur onderhouden (forum bijv.), actueel en correct houden info.
- Goede afstemming met AgentschapNL, zodat dingen niet dubbel gebeuren.
- Faciliteren, aanjagen, betrouwbare kennis
- Duidelijke afspraken/verwachtingen formuleren
- Organisatie van het netwerk en zorgen voor continuïteit
- Secretariaat, aanjaagfunctie
- Communicatie, dat is het enige dat telt in onze ervaring. Alle technische hoogstandjes ten spijt – een onverschillige consument is een grootverbruiker van energie.
- Secretarieel en (laten) uitvoeren van onderzoekopdrachten.
- Faciliterend in uitnodigingen, agenda's en verslagen maken. Bijeenkomsten plannen, inclusief de locatie en alles wat daarbij hoort. Ondersteunend in het communiceren naar doelgroepen van het netwerk.
- Faciliteren
- Actuele informatie over daadwerkelijke effecten van maatregelen voor duurzaamheid en over mogelijkheden van bijdragen
- Organiseren kennis- en ervaringsuitwisseling via website en zo nu en dan bijeenkomsten
- Regisseur
- De organisatie van evenementen, communicatie naar leden toe, promotie van netwerk naar externen, faciliteren van discussies, etc.
- Organiseren van (digitale) communicatie + periodieke bijeenkomst
- Secretariaat en vaste aanjager

De respondenten geven de volgende suggesties voor basisfinanciering van een dergelijk netwerk:

- Leden
- Provincies hebben veelal nog wat geld
- Sponsoring door de commerciële energiebranche
- Geen financiering: als het niet zonder kan of aanhakend bij een bestaand iets, dan niet oprichten

- Ministerie van BZK
- SEV
- De deelnemende partijen of personen investeren door kennis in te brengen vanuit de eigen uren die ze hierin stoppen (op persoonlijke titel of via de organisatie). Daarnaast zal er vanuit de faciliterende partij budget moeten zijn voor de faciliterende tak.
- EU (IEE) subsidie
- Netbeheerders, energiebedrijven, regionale overheden
- 50% regeling overheid en 50% ledenbijdrage

14% van de respondenten is bereid zelf een (jaarlijkse) bijdrage voor deelname aan het netwerk te betalen (variërend van € 50 tot € 500,-). Eén respondent wil een eenmalige bijdrage geven (€ 1000,-). Enkele respondenten zeggen te willen bijdragen in uren en/of kennis of dat bijdrage afhankelijk is van de uiteindelijke invulling van het netwerk.

2.4 Afsluitende suggesties en opmerkingen

58% van de respondenten wil op de hoogte gehouden worden van het resultaat van dit onderzoek.

Aanvullende suggesties, opmerkingen en vragen:

- Lastige vragenlijst
- In deze tijd van bezuinigingen moeten andere vormen van financieringen gevonden worden. LDEB's, kleinschalige samenwerkingsverbanden in een wijk etc. zijn m.i. de enige mogelijkheid om mensen te stimuleren
- Veel succes!
- Let op dat je niet iets optuigt van 'bovenaf! Het doel zou moeten zijn dat drempels worden weggehaald voor mensen die iets willen, maar de weg niet weten!
- Vragenlijst biedt geen ruimte voor argumenten tegen een netwerk
- Tuig geen commercieel initiatief op, maar participeer zelf mee in het veld, leer van de anderen, beschouw het netwerk met bijbehorende site als je uithangbord.
- Er is al zoveel, zoveel onderzoek. Ik vraag me af of het een meerwaarde heeft.
- Goed initiatief!
- Ik denk en werk graag mee met het opzetten van een netwerk dat verschillende sectoren en expertises rond energie, bouwen, bewoners en gedrag aan elkaar koppelt!
- Ik ben nieuwsgierig naar het eindresultaat
- We hebben een (mobiel) duurzaam huis ooit overgenomen van Vinex Leidscherijn Utrecht. Deze kan veredeld worden en 'meedoen' in de communicatie naar bewoners.

---

3. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Met dit onderzoek, waaraan 50 professionals (werkzaam bij o.a. gemeenten, corporaties, belangenorganisaties, etc.) hebben meegewerkt, is de behoefte gepeild voor het opzetten van een netwerk rond bewonersgedrag en duurzaam bouwen/ wonen. Daarbij is specifiek ingegaan op de volgende vier aspecten:

1. Behoeften en wensen;
2. Expertise, vorm en samenstelling van het netwerk;
3. Organisatie en financiering van het netwerk;
4. Overige suggesties en opmerkingen over het netwerk.

Hieronder volgen de belangrijkste conclusies en aanbevelingen per aspect.

Behoeften en wensen

Ongeveer tweederde van de respondenten (58%) is reeds actief in één of meerdere algemene netwerken/samenwerkingsverbanden op het gebied van duurzaamheid in de gebouwde omgeving. Het overgrote deel (94%) betreft daar al op enige wijze bewoners bij. Ruim tweederde van de respondenten (68%) heeft interesse in deelname aan een netwerk dat zich specifiek richt op bewoners en duurzaam bouwen/wonen. Redenen hiervoor zijn onder andere dat professionals merken dat er kennis ontbreekt bij bewoners en dat hiermee ervaring, kracht en kennis tussen professionals onderling kan worden gebundeld.

Op de vraag welke functie(s) van een netwerk het meeste aansluit bij de behoefte van de respondenten wordt als meeste de kennisnetwerkfunctie genoemd (68%), daarna de inspiratiefunctie (60%) en als laatste de innovatiefunctie (24%). De kennisnetwerkfunctie houdt in dat er een netwerk van professionals ontstaat waarin onderling kennis, ervaring en informatie wordt uitgewisseld, nieuwe inzichten tot ontwikkeling komen en eventueel ook (nieuwe) samenwerkingsafspraken en -verbanden ontstaan. De inspiratiefunctie wil zeggen dat het netwerk goede voorbeelden verzamelt en interessante informatie op het gebied van gedrag en duurzaam wonen verspreidt onder de professionals. De innovatiefunctie houdt in: het ontwikkelen en testen van nieuwe methoden/ instrumenten met focus op gedrag in samenhang met gebruik van de woning. Voor deze laatste functie bestaat zoals blijkt de minste behoefte.

De top 3 van interessante doelen voor respondenten in een netwerk zijn:

1. Inzicht in concrete plannen van aanpak gericht op bevorderen van sociale cohesie en betrokkenheid van mensen bij hun woonomgeving en inzicht in veilig en gezond wonen;
2. Kennisverwerving en ontwikkeling (leren door te doen);
3. Inzicht krijgen in dienstenpakketten/ cursuspakketten etc. over communicatie richting bewoners.

De onderwerpen die in het netwerk aan bod zouden moeten komen zijn volgens de respondenten: communicatie met bewoners over duurzaamheid (door 66% van de respondenten genoemd),

financiële duurzaamheidsinformatie voor bewoners (door 56% genoemd), technische duurzaamheidsinformatie (door 46% genoemd) en aanpak van projecten en processen (door 38% genoemd).

Onderscheidend aan een netwerk specifiek gericht op bewoners en gedrag is volgens respondenten ondermeer: de praktische insteek/ toepassing, de olievlekwerking die ervan uitgaat en de koppeling tussen techniek en praktijk.

Expertise, vorm en samenstelling van het netwerk

Als mogelijke rol die betreffende respondent binnen het netwerk voor zichzelf ziet noemt 26% die van geïnteresseerde. Als tweede rol wordt door 24% van de respondenten die van ervaringsdeskundige genoemd. 16% noemt een overige rol zoals die vanuit het eigen makelaarschap, het eigen adviesbureau of vanuit de onderzoekswereld. 10% noemt de rol van expert.

Als meest wenselijke vorm waarin respondenten dit netwerk zouden zien staat een jaarlijkse conferentie op plaats 1 (42%). Een kwartaalnieuwsbrief staat op plaats 2 (36%) en een jaarlijkse bijeenkomst staat op de derde plaats met 30% van de respondenten die dit aangeeft. Daarnaast worden website, social media, (digitale) nieuwsbrief en denktank als netwerkvormen genoemd.

Op de vraag welke partners, partijen en personen de respondenten graag in een dergelijk zouden willen ontmoeten worden (andere) overheden als *zeer belangrijk* aangegeven door 26% van de respondenten. Andere woningcorporaties, kennisinstututen, energiebedrijven en consumentenorganisaties worden door ruim 30% van de respondenten als *belangrijk* aangegeven.

Ongeveer de helft van de deelnemers (48%) geeft aan dat het netwerk breed (met een diversiteit aan partijen) moet worden opgezet. Tot slot zien de meeste respondenten (28%) een omvang van meer dan 50 deelnemers voor zich, maar wordt ook een omvang van 20-50 deelnemers veel genoemd (26%). Slechts 6% geeft aan dat er meer dan 500 deelnemers aan mee zouden moeten doen.

Organisatie en financiering van het netwerk

Op de vraag welke ondersteuning de initiatiefnemer van een dergelijk netwerk zou moeten bieden worden uiteenlopende reacties gegeven. Naast een belangrijke taak op het gebied van faciliteren, organiseren en aanjagen noemen relatief veel respondenten het belang van goed werkende digitale communicatie als 'social media dat technisch goed loopt', de mogelijkheden van een forum en up to date houden van betreffende website.

Het instellen van een virtueel netwerk van professionals, dat dient als digitaal ontmoetings- en uitwisselingsplatform waar goede voorbeelden, publicaties, onderzoeken en nieuwsberichten worden geplaatst, zou een mogelijke eerste uitwerking zijn van deze wens.

Als mogelijkheden voor financiering wordt genoemd: bijdrage door leden, provincies, energiebedrijven/ netwerkbeheerders en overige (landelijke) partijen zoals het Ministerie van BZK, de

SEV, maar ook de EU. 14% van de respondenten is bereid een jaarlijkse bijdrage (variërend van 50 tot 500 euro) aan het netwerk te betalen.

Overige suggesties en opmerkingen over het netwerk

58% van de respondenten geeft aan op de hoogte te willen worden gehouden van het resultaat van dit onderzoek. Als tip van de respondenten wordt ondermeer genoemd om niet iets 'van bovenaf op te tuigen' maar juist te richten op de praktische vragen die leven bij bewoners.

BIJLAGE I. VRAGENLIJST

Behoeftenonderzoek Kennisnetwerk Bewoners(gedrag) & Duurzaam Bouwen/Wonen

Om te komen tot echte duurzaamheid in de gebouwde omgeving (nieuwbouw en bestaande bouw), zijn niet alleen 'de stenen', maar is ook het gedrag van een bewoner in zijn woning en woonomgeving belangrijk. Er zijn al vele initiatieven ontwikkeld en er is ook veel onderzoek gedaan over de wijze waarop bewonersgedrag bepalend is (en te beïnvloeden is) om te komen tot duurzaam gebruik van de woning en woonomgeving. Op deze gedragscomponent, waarbij de bewoner als gebruiker van de woning centraal staat, ligt de focus van de Stichting Duurzaam Huis.

Steeds meer gemeenten, corporaties en andere partijen hebben bij hun ambities en activiteiten gericht op duurzaamheid in de gebouwde omgeving aandacht voor de bewoners- en gedragscomponent. Tijd voor een **kennis- en uitwisselingsnetwerk op het terrein van bewoners(gedrag) en duurzaam bouwen/wonen** voor overheden, corporaties en andere betrokken partijen? Met dit behoeftenonderzoek wil de Stichting Duurzaam Huis onderzoeken of er in het 'het werkveld' voldoende draagvlak en behoefte is aan een dergelijk netwerk en hoe dit netwerk er dan uit zou kunnen zien.

Om inzicht te krijgen in de haalbaarheid van een dergelijk netwerk hebben wij enige vragen opgesteld die wij u graag willen voorleggen. Hierbij staat met name uw eigen behoefte en de behoefte van de organisatie waarvoor u spreekt centraal. De vragenlijst gaat in op de volgende drie aspecten:

- **Uw behoeften en wensen**
- **Uw expertise en mogelijke rol in/voor het netwerk**
- **Vorm en randvoorwaarden van het netwerk**

UW BEHOEFTE EN WENSEN

1. Op welke manier bent u en/of uw organisatie actief op het gebied van duurzaamheid in de gebouwde omgeving?
2. Heeft u hierbij op enige wijze al aandacht voor bewoners?
  - Ja, namelijk .....
  - Nee
3. Er zijn al diverse netwerken/samenwerkingsverbanden actief op het gebied van duurzaamheid in de gebouwde omgeving. Bent u al actief in één of meerdere van deze netwerken/samenwerkingsverbanden?
  - Ja, namelijk .....
  - Nee

4. Heeft u interesse in deelname aan een netwerk dat zich specifiek richt op bewoners en duurzaam bouwen/wonen?

- Ja
- Nee

Toelichting: .....

5. Welke functie van een netwerk sluit het meeste aan bij uw behoefte?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Innovatiefunctie: en testen van nieuwe methoden/instrumenten met de inhoudelijke focus op duurzaam gedrag in samenhang met het gebruik van de woning. Zodra nieuwe methoden/instrumenten 'marktrijp' zijn, kan een andere partij deze producten overnemen en in de markt uitzetten Het netwerk dient dus als 'ontwikkelomgeving'.
- Kennisnetwerkfunctie: een netwerk van professionals dat zich richt op, c.q. wil gaan richten op gedrag in samenhang met duurzaam wonen. In dit netwerk wordt kennis, informatie en ervaring uitgewisseld, komen nieuwe inzichten tot ontwikkeling en ontstaan eventueel ook samenwerkingsafspraken en -verbanden
- Inspiratiefunctie: het netwerk verzamelt goede voorbeelden en interessante informatie op het gebied van gedrag en duurzaam wonen en verspreidt dit ter inspiratie richting professionals (o.a. via website/nieuwsbrieven).

6. Welke van onderstaande doelen zijn voor u interessant in een netwerk?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Community building: Participanten weten wie de andere deelnemers zijn, en weten waar zij elkaar onderling voor kunnen benaderen.
- Kennisverwerving en ontwikkeling: leren door te doen / te zien (praktijksessies, excursies, etc.) Via het netwerk kunnen uitvoerders met elkaar in contact komen, ervaringen uitwisselen en zorgen dat hetzelfde wiel niet steeds opnieuw hoeft te worden uitgevonden. Specifieke kennis wordt onderhouden en uitgebreid.
- Lobbyactiviteiten gericht op overheden (gemeenten, provincies, rijk) en andere belangrijke beslissers in dit verband. Dit om ervoor te zorgen dat duurzaam wonen in samenhang met gedrag vanzelfsprekend wordt meegenomen op relevante beleidsterreinen.
- Meedenken en ondersteunen door bij bestaande en nieuw op te zetten projecten, te bepalen welk type project in hun specifieke situatie het meest zinvol is om op te gaan zetten.
- Kennisontwikkeling stimuleren door het organiseren van (kennis)workshops, en/of netwerkbijeenkomsten en presentaties geven, interne en externe cursussen, colleges op hogescholen en universiteiten.
- Uitbreiden en verbreden van het deelnemersbestand zodat er interessante contacten kunnen worden gelegd, die een afspiegeling zijn van het integrale karakter van duurzaam wonen (dus niet alleen milieu, maar ook RO, volkshuisvesting, etc.)
- Het bundelen en verspreiden van o.a. relevante beleidsontwikkelingen, publicaties en goede praktijkvoorbeelden via bijvoorbeeld bijeenkomsten en website: realisatie van een digitale community en het ontwikkelen van een toegankelijke kennisbank.

- Inzicht krijgen in dienstenpakketten, cursuspakketten en/of duurzaamheidsbeleid over communicatie richting bewoners (bijvoorbeeld: energielabel als communicatie-instrument naar bewoners)
- Inzicht krijgen in concrete plannen van aanpak gericht op het bevorderen van sociale cohesie en betrokkenheid van mensen bij hun woonomgeving, over veilig wonen, over gezond wonen.

7. Welke onderwerpen moeten volgens u aan bod komen in het netwerk?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Technische duurzaamheidsinformatie voor bewoners
- Financiële duurzaamheidsinformatie voor bewoners
- Communicatie met de bewoners over duurzaamheid
- Aanpak van projecten en processen
- Overig, ...

8. Wat is voor u onderscheidend aan een netwerk voor bewoning, burgers en hun gedrag?

.....

UW EXPERTISE EN MOGELIJKE ROL IN/VOOR HET NETWERK

9. Welke rol ziet u voor uw organisatie in een netwerk op dit gebied?

(licht a.u.b. uw keuze toe)

- Ervaringsdeskundige
- Expert
- Geïnteresseerde
- Anders

Toelichting: .....

10. Zou een netwerk dat zich specifiek richt op bewoners(gedrag) en duurzaam bouwen/wonen voor u iets toevoegen aan de reeds bestaande netwerken op het gebied van duurzaamheid in de gebouwde omgeving?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Technische duurzaamheidsinformatie voor bewoners
- Financiële duurzaamheidsinformatie voor bewoners
- Communicatie met de bewoners over duurzaamheid
- Aanpak van projecten en processen
- Overig, ...

11. Indien er een netwerk op het gebied van bewoners(gedrag) in relatie tot duurzaam bouwen/wonen tot stand komt, in welke vorm (en frequentie) zou u dat dan willen?

(meerder antwoorden mogelijk)

○ Nieuwsbrief	per maand	kwartaal	half jaar	jaar	nooit
○ Denktank	per maand	kwartaal	half jaar	jaar	nooit
○ Conferentie	per maand	kwartaal	half jaar	jaar	nooit
○ Bijeenkomsten	per maand	kwartaal	half jaar	jaar	nooit

En/of

- Website
- Social media (b.v. LinkedIn)
- Anders, ...

12. Welke partners/partijen/personen zou u graag in een dergelijk netwerk willen ontmoeten en hoe belangrijk vindt u deze partij?

(1= niet belangrijk; 5 = zeer belangrijk)

☐ (andere) overheden	1	2	3	4	5
☐ (andere) woningbouwcorporaties	1	2	3	4	5
☐ Bouwpartijen	1	2	3	4	5
☐ Brancheorganisaties	1	2	3	4	5
☐ Kennisinstituten	1	2	3	4	5
☐ Energiebedrijven	1	2	3	4	5
☐ Consumentenorganisaties	1	2	3	4	5

13. Welke samenstelling zou het netwerk moeten hebben?

- Brede diversiteit aan partijen
- Netwerk van gelijke samenstelling (netwerk van collega-organisaties)
- Anders, namelijk .....

14. Welke omvang zou het netwerk moeten hebben?

- 10 – 20 deelnemers
- 20 – 50 deelnemers
- >50 deelnemers
- >500 deelnemers

15. Welke ondersteuning moet de initiatiefnemer van een dergelijk netwerk bieden?

.....

16. Heeft u suggesties voor de basisfinanciering van een dergelijk netwerk?

- Ja, namelijk .....
- Nee

17. Bent u bereid zelf een bijdrage voor deelname aan het netwerk te betalen?

(indien ja, vult u dan a.u.b. een bedrag in)

- Nee
- Ja, een vast bedrag per jaar, €...
- Ja, een vast bedrag per maand, €...
- Ja, per activiteit, €...
- Ja, een eenmalige bijdrage, €...
- Anders, ...

18. Wilt u verder op de hoogte gehouden worden van het resultaat van dit onderzoek?

- Ja
- Nee

19. Heeft u nog aanvullende suggesties, opmerkingen of vragen?

.....

Gegevens van u en uw organisatie:

Ten behoeve van de verwerking van deze verwerking en u op de hoogte te houden van de resultaten vragen wij u hieronder uw gegevens in te vullen.

Naam organisatie: .....

Contactpersoon: .....

Bent u...?   man / vrouw

Adres: .....

Postcode: .....

Plaats: .....

Telefoonnummer: .....

E-mailadres: .....

Website: .....

Hartelijk dank voor uw medewerking